

Luonnonvarojen käytön vähentäminen sekä priorisointi - mitä strategiat sanovat?

Alina Pathan, Jussi Nikula, Sanna Ahvenharju
Gaia Consulting Oy

Tarkastellut strategiat

- Kansainvälisiä ja kansallisia luonnonvarojen käyttöön liittyviä strategioita
- Tavoitteena selvittää
 - Minkälaisia strategioita on olemassa?
 - Minkälaisia painotuksia niissä on luonnonvarojen käytön vähentämiseen ja priorisointiin liittyen?
- Tarkasteltuja strategioita yhteensä 19 kpl + kansainvälisen luonnonvarapaneelin toimintaa
- Strategiatyypit
 - Integroidut luonnonvarastrategiat
 - Teemastrategiat
 - Luonnonvarakohtaiset strategiat

Integroidut luonnonvarastrategiat

1. EU:n luonnonvarojen kestäväen käytön strategia (2005)
 2. Kansainvälinen luonnonvarapaneeli (perustettu 2007)
- Käsittelevät laajoja luonnonvara-kokonaisuuksia ja painottavat luonnonvarojen kestäväää käyttöä
 - EU:n luonnonvarastrategia painottaa erikseen tarpeen vähentää kielteisiä ympäristövaikutuksia, joita syntyy luonnonvarojen käytöstä kasvavassa taloudessa

Teemastrategiat 1/3

1. EU:n kestävän kehityksen strategia (2006)
2. EU:n ilmasto- ja energiastrategia: Kaksi kertaa 20 vuonna 2020 (2008)
3. EU:n raaka-ainealoite (2008)
4. Kansallinen kestävän kehityksen strategia (2006)
5. Maa- ja metsätalous-ministeriön luonnonvara-strategia (2001)
6. Kehityspoliittinen ohjelma (2007)
7. Kestävän kulutuksen ja tuotannon toimikunnan (KULTU) ehdotus kansalliseksi ohjelmaksi (2005)
8. Kohti kierrätysyhteiskuntaa - Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2016 (2008)
9. Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia (2008)
10. Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumisstrategia (2005)
11. Suomen aluerakenteen ja alueiden käytön kehityskuva (2006)
12. Korjausrakentamisen strategia (2007)
13. Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategia ja toimintaohjelma 2006–2016 (2007)

Teemastrategiat 2/3

- Käsittelivät pääasiassa uusiutuvia luonnonvaroja
- Vähentämiseen liittyvät painotukset
 - Uusiutumattomien luonnonvarojen käytön vähentäminen
 - Luonnonvarojen parempi hallinta ja tuottavuus
 - Materiaali- ja energiatehokkuuden lisääminen
 - Jätteiden synnyn ehkäisy ja jätehuollon ympäristövaikutusten vähentäminen
 - Kierrätyksen tehostaminen ja edistäminen
 - Energiankulutuksen ja kasvihuonekaasujen vähentäminen
 - Liikennetarpeen vähentäminen
 - Monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen

Teemastrategiat 3/3

- Prioriteetteja
 - uusiutuvia luonnonvarojen suosiminen suhteessa uusiutumattomiin
 - uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen (erityisesti peltobiomassa, puupohjaiset biopolttoaineet, tuulivoima, aurinkovoima)
- Muita esille tulevia näkökulmia
 - kestävämmät tuotanto- ja kulutustavat
 - hyvinvointi tuotettava energiaa ja luonnonvaroja säästäen
 - luonnonvarojen ekologinen ja eettinen käyttö
 - raaka-aineiden saatavuuden problematiikka

Luonnonvarakohtaiset strategiat

1. Kansallinen metsäohjelma 2015 (2008)
 2. Vesivarastrategia - painotukset vuoteen 2010 (2005)
 3. Itämeren ja sisävesien suojelun toimenpide-ohjelma (2005)
 4. Maaseudun kehittämisstrategia (2006, täydennetty 2007)
 5. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (2006)
- Käsittelivät etenkin metsiä, vesistöjä ja vesivaroja sekä maaperää
 - Ei yhteisiä vähentämistavoitteita
 - Maaseudun kehittämisstrategioissa painotettiin pinta- ja pohjavesiin sekä ilmaan kohdistuvan ympäristökuormituksen vähentämistä
 - Priorisointiteemoja
 - Kotimaisen puunkäytön lisääminen
 - Bioenergian edistäminen
 - Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen

Strategioiden aikahorisontti ja sisällön painotukset

- Strategioiden aikahorisontti oli keskimääräisesti ottaen pitkä
 - Suurin osa vuosille 2010–2020 (10 kpl) ja 2020–2030 (7 kpl)
 - Ei eroja erityyppisten strategioiden välillä
- Viime vuosina on laadittu hyvin pitkälle tähtääviä strategioita → tarkasteluhorisontti on pidentynyt
- Itse luonnonvaroja ja niiden käyttöä käsiteltiin vähän
 - Strategioissa korostuivat muut teemat liittyen strategian toteutukseen ja hallintaan ja muihin tarvittaviin toimiin

Luonnonvarojen käytön vähentämiseen ja priorisointiin liittyviä teemoja käsitelty vähän, perusteellinen analyysi ei mahdollista

Luonnonvarojen käytön vähentäminen

- Missään strategioista ei oteta kantaa minkään tietyn luonnonvaran käytön vähentämiseen
- Sen sijaan korostetaan
 - Uusiutumattomien luonnonvarojen käytön vähentämistä
 - Luonnonvarojen materiaali- ja energiatehokasta käyttöä
 - Luonnon suojelua, kestäkykyä ja siihen liittyvän rasituksen vähentämisestä
- Vähentämiseen liittyviä määrällisiä tavoitteita oli lähinnä kasvihuonekaasupäästöjen, energiankulutuksen ja jätteiden kierrätyksen lisäämisen suhteen

Luonnonvarojen käytön priorisointi

- Harvoissa strategioissa selviä priorisointeja luonnonvarojen kesken
 - Uusiutuvien energialähteiden ja etenkin biopolttoaineiden käyttö
 - Metsien ja puuraaka-aineen käytön lisääminen
 - Määrällisiä tavoitteita liittyi myös luomuviljelyyn ja sekundaaristen luonnonvarojen lisäämisen suhteen
- Uusiutuvien luonnonvarojen ja erityisesti uusiutuvan energian priorisointia perusteltiin useilla eri syillä
 - Ilmastonmuutoksen hillitseminen
 - Vähentää riippuvuutta tuontiöljystä ja -kaasusta sekä vähentää talouden altistumista erilaisille riskeille ja vaihteluille → lisää omavaraisuutta
 - Energiahuolto
 - Elinkeino- ja työllisyysmahdollisuuksien lisääminen

Synergioita, ristiriitoja ja aukkoja 1/2

- Strategiat eivät käsittele kaikkia luonnonvaroja, painottuvat uusiutuviin luonnonvaroihin
- Uusiutumattomia luonnonvaroja käsitteleviä strategioita on vähän
 - Käsittelemättä mineraalit, metallit, maa-ainekset
- Strategioissa ei analyysia tunnistetuista kriittisistä luonnonvaroista
- Strategioissa ei käsitelty luonnonvarojen priorisointia suhteessa työllisyyteen ja muihin kansantaloudellisiin kysymyksiin
- Mahdollisia ristiriitoja
 - Yhtäaikainen uusiutuvien käytön lisääminen sekä biodiversiteetin ja ekosysteemien kantokyvyn turvaaminen

Luonnonvarojen kattava tarkastelu, vertailu ja analyysi vähäistä.

Synergioita, ristiriitoja ja aukkoja 2/2

- Suojelua painottavissa strategioissa ei luonnonvaroihin liittyviä määrällisiä tavoitteita → ekosysteemien laatuun liittyvien tavoitteiden vaikea mitattavuus
- Suomessa asetettu harvoin määrällisiä tavoitteita silloin, jos kansainvälisiä linjauksia ei ole olemassa
- Luonnonvarojen vähentäminen määräkysymys, suojelua painottavat tekijät laatukysymyksiä

Teknis-taloudellisten ja ekologisten tavoitteiden mahdolliset ristiriitaisuudet saattavat aiheuttaa toimeenpanovaiheessa epäjohdonmukaisuutta eri toimijoiden ja toimien välillä